

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Christel Petitcollin
JE PENSE MIEUX

Copyright © SOCIÉTÉ CHRISTEL PETITCOLLIN

First published in 2015 by Guy Trédaniel Éditeur, France

All rights reserved

Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04942-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Kristel Petikolen

razmišljam
~~previše~~ bolje

Kanališite misli i živite srećnije

Prevela Gabrijela Čović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

SADRŽAJ

Uvod	7
I poglavlje: Analiza vašeg mejla	13
II poglavlje: Ugodite hiperesteziji	30
III poglavlje: Umirite hipersenzibilnost	42
IV poglavlje: Nedostatak ega	53
V poglavlje: Autistični svet plišanog mede	70
VI poglavlje: Da li je nadarenost sećanje?	101
VII poglavlje: Razumevanje društva i pojedinaca	119
VIII poglavlje: Poslovni svet	144
IX poglavlje: Poboljšanje odnosa	164

X poglavlje: Ljubavni život	190
XI poglavlje: Vaša profesionalna misija	206
Zaključak	219
Bibliografija	221

UVOD

Dragi moji čitaoci,

Ovo je prvi put da sam napisala knjigu-pismo, knjigu-dijalog, knjigu namenjenu samo čitaocima koji već poznaju prethodni sadržaj, koji su mi o njemu pričali i koji očekuju nastavak. Ovu jedinstvenu vežbu pisanja prati čudan, uzbudljiv i zastrašujući osećaj: imam mnogo toga da vam kažem i nadam se da će vam to biti od koristi, ali pošto vas sada dobro poznajem, takođe znam da su vaša očekivanja ogromna, vaša radoznalost nezasita, a stručnost vrhunska. Pažljivo ćete pregledati sve podatke koje ću vam ponuditi. Očekujem da će ova nova knjiga, iako će u početku umiriti vašu žeđ za razumevanjem, ipak pokrenuti novi krug još oštrijih pitanja. Znam i da će vaše emocije biti prisutne. Kakav izazov!

Objavljivanje knjige *Razmišljam previše* bilo je (i još uvek jeste) izuzetna avantura: nikada nisam primila toliko mejlova, postova,

poruka i pisama o jednoj od mojih knjiga! Od objavljivanja sam dobijala u proseku deset pisama nedeljno: to su bili vaši odgovori, mišljenja i pitanja, koji su trenutno u većem obimu od same knjige! Zato mi dozvolite da vam izrazim svoju zahvalnost: hvala vam na vremenu koje ste odvojili da podelite svoja osećanja. Želela bih takođe da se izvinim što nisam odgovorila na sve te mejlove: priznajem da sam se izgubila u moru mejlova, u novim mejlovima koji su potisnuli pređašnje na sledeću stranicu, te su tako nestali sa ekrana... Još uvek nisam otkrila kako da podesim optimalno upravljanje mejlom. Zato se izvinjavam onima kojima nisam odgovorila. Napisala sam i druge knjige, koje su takođe inicirale vrlo duga pisma. Iako čitam svako pismo, ne mogu da se nosim s toliko *tomova*. Kakva frustracija, i za vas i za mene!

U vašim mejlovima ste mi s velikim entuzijazmom, toplinom i ljubavlju izrazili svoju zahvalnost: neki su me zvali „draga Kristel“, grlili me i ljubili... Izrazili ste i mnogo patnje: „Posle svih ovih godina teškoća, konačno dobijam objašnjenje ko sam ja!“ Neki mejlovi su me dirnuli uznemirenošću koja je iz njih izvicala: „Spasli ste me samoubistva!“, govorili su u suštini. Podelili ste sa mnom svoja životna iskustva, svoje zaključke, ali i mentalna putešestvija (ponekad na nekoliko stranica...) i na kraju, zasuli ste me pitanjima...

Tokom konsultacija, takođe smo bili u mogućnosti da se zajedničkim snagama oslonimo na sadržaj knjige *Razmišljam previše* kao na bazu, koristeći ono što ste mogli da razumete o sebi za napredak

Razmišljam bolje

u istraživanju vaših mentalnih mehanizama. Bili smo u mogućnosti da izgradimo pretpostavke, da ih proverimo ili opovrgnemo. Iznenađili ste me i svojom kreativnošću na sastancima, a ponekad i zadivili konstruktivnom upotrebom tih otkrića o sebi. Ukratko, moram da vam priznam: veliko mi je zadovoljstvo što radim s vama i što nastavljam da unapređujem svoje znanje o tome kako vaš mozak funkcioniše!

Neki od vas su me ponekad pitali koji legitimitet imam da se bavim ovom temom, to jest nadarenošću. Hteli bi da im dokažem da sam secirala mozak i izolovala neuron, gen ili sekvencu DNK koja stvara nadarenost. Oni bi želeli nepogrešiv test, koji im bez sumnje govori da su nadareni. Ponekad su me gledali s podozrenjem: kako sam mogla jednim razgovorom, čak i u nekoliko reči, da znam da oni nisu prosečni ljudi? Teško je objasniti da se mišljenje marmozeta, koji kao loptica za stoni tenis skače s jedne ideje na drugu, obično pojavljuje u prvoj rečenici! Često sam se našla u položaju botaničara koji drži u ruci žir, suočena sa sumnjičavom osobom koja traži da joj dokažem da je taj žir zaista pao sa hrasta.

Dakle, kakav legitimitet imam da se bavim ovom temom? Budite sigurni: nikakav! I nesumnjivo sam, zahvaljujući tome, mogla da pristupim ovoj temi na drugačiji način. Moja specijalnost su komunikacija i lični razvoj. Proučavala sam vas kroz vaše interakcije, i to bez ikakve patologizacije. Posao koji sam uradila u knjizi *Razmišljam previše* pre svega predstavlja posao slušanja, posmatranja, dokumentovanja, zatim analize, grupisanja i unakrsne

provere podataka, i na kraju sinteze. Ove razmene, u kojima se prikupljaju informacije bez usmeravanja odgovora, sociolozi nazivaju *kvalitativnim intervjuima*, i ja već dvadeset godina provodim dane u kvalitativnim intervjuima! U stvari, vi ste ti koji ste napisali knjigu *Razmišljam previše* i zato ste se tako dobro prepoznali od prve do poslednje stranice.

I ovoga puta sam vas slušala, posmatrala, ispitivala. Proučila sam vašu obimnu poštu koliko god je to bilo moguće, čula vaša pitanja, razumela vašu zabrinutost i zajedno s vama istraživala rešenja. Obimno sam i istraživala. Ova nova knjiga je uglavnom vaša, napisana uz vašu aktivnu i entuzijastičnu saradnju. Hvala vam svima na obilju i bogatstvu vašeg doprinosa ovoj novoj knjizi.

Paradoksalno je to, budući da je ova knjiga u suštini sastavljena od vaših iskustava, što se nadam da ću vas iznenaditi i ponuditi vam nove izvore razmišljanja! Odlučila sam da vas odvedem na različite puteve od onih koji se obično koriste u knjigama i člancima koje sam čitala o darovitosti. Imam mnogo mogućnosti da vam predložim: autizam, izgubljeni blizanac, šamanizam, kvantna fizika, šimpanze... Savetujem vam da pročitate radove navedene u *Bibliografiji*: tamo ćete naći proširenje i produbljivanje puteva koje vam nudim. Odgovoriću i na neka vaša pitanja – o vašoj hiperemotivnosti, o odnosu prema poslovnom svetu, o ljubavi... – i na neka pitanja koja zaboravljate da sebi postavite: o novcu, o suštinskim društvenim obavezama, o neophodnoj uzajamnosti u razmeni među ljudima... Kao i obično, smislila sam koherentan

Razmišljam bolje

put za vas od jedne do druge stranice i molim vas da pristanete da me pratite u mom napredovanju. Unapred znam i da neki od vas neće moći da odole da pregledaju ovu knjigu čitajući dijagonalno!

Ali pre svega, želela bih još jednom da vam se iz sveg srca zahvalim na ukazanom poverenju, vama koji ovu novu knjigu držite u svojim rukama. Imam toliko toga da vam kažem, te stoga ne gubimo vreme. Krenimo!

I POGLAVLJE

Analiza vašeg mejla

Gospođo Petikolen,

Čast mi je što mogu da Vam pišem lično, nisam mislila da ste tako pristupačni, ali dok sam istraživala o Vama, bilo mi je zadovoljstvo da saznam drugačije.

U leto 2012. godine, pošto mi se obratila poznata kuća za distribuciju knjiga, videla sam u katalogu da nude izvesnu knjigu koja se zove „Razmišljam previše“, koju ste Vi napisali.

Imam dvadeset četiri godine i, od kada sam bila mala, „razmišljaš previše“ bila je fraza koju su mi ljudi stalno ponavljali, svaki put donoseći mi osećaj da sam neshvaćena, a istovremeno i sumnju u svoje mentalne sposobnosti.

Iz zabave, kupila sam Vašu knjigu i, zanesena njenim sadržajem, „progutala“ sam je za nedelju dana! Za mene je to bilo otkrovenje... Što sam više listala stranice i čitala analize Vaših pacijenata, to sam više imala utisak da se meni obraćate. To je bilo neverovatno. Pričala sam o tome ljudima oko sebe, tako srećna što mogu da kažem nešto o tom „invazivnom umu“, kako Vi kažete: o mentalnoj nadarenosti. Moja akcija čitanja s onima koji su mi bliski bila je ili uspešna s onima koji su imali tu sposobnost da sebe analiziraju i da „samorazmišljaju“, ili sam od onih koji su veoma prizemni dobila samo: „Ne, ali ove knjige su kao horoskop, napisane su tako da možeš da se poistovetiš s njima i da se odjednom osetiš shvaćeno. Jesi li sigurna da to nije neka sekta?“

Mogu da zamislim Vaš osmeh dok ovo čitate...

Ukratko, mesecima sam sebi govorila da je to to, mogla sam kod sebe da označim tu karakternu osobinu koju sam neko vreme pokušavala da potisnem, a posebno gledajući koliko sam malo povratnih informacija dobijala. Bilo je to kao osećaj pripadnosti drugoj planeti i, odjednom, pronalaženje srodne osobe.

Osim toga što se, sada gledajući unazad, pitam da se nisam previše zanela, jer kada pričam o tome, neki ljudi mi kažu: „Ali znaš da i ja neprekidno razmišljam, ponekad bih voleo da to prestane!“

Dakle, u ovim slučajevima vidim samo tri mogućnosti:

Razmišljam bolje

- ili sam loše objasnila svoju teoriju;
- ili su ovi ljudi zaista mentalno nadareni (u šta sumnjam, jer bi to onda bilo mnogo ljudi...);
- ili jednostavno ja nisam, pa sam se prepoznala u vašoj knjizi pogrešno je tumačeći.

Postoji još jedna stvar o kojoj sam želela da razgovaram s Vama. Otkad sam se samoproglasila „mentalno nadarenom“, prešla sam put od olakšanja što sam konačno shvaćena i što nisam jedina u toj situaciji do precenjivanja svojih intelektualnih kapaciteta, koji su me zavarali. Već imam blagu tendenciju da gledam s visine na ljude i pokušavam svaki dan malo više da promenim taj nedostatak. Ali ovde, s ovim otkrićem, to mi nije pomoglo da ostanem hladne glave. Nisam ohola, ne verujte u to, naprotiv, veoma sam velikodušna i altruistična osoba, zabrinuta (malo previše) za sreću drugih. Međutim, kada Vam pričam o toj sklonosti da ljude gledam s visine, mislim na činjenicu da iz svog života isključujem svaku ne-inteligentnu osobu. Okružujem se samo ljudima kojima je um važan (to nema veze s njihovim nivoom obrazovanja). Što se ostalih tiče, smatram da je gubljenje vremena pokušaj da održim prijateljstvo s njima, jer oni nikada neće razumeti šta pokušavam da im demonstriram (verujte mi, pokušala sam!). Kao da nemaju „materijal“ da razumeju, a kamoli tu osetljivost za analizu i promišljanje o svetu. Osim toga, svet je

tako pun zanimljivih i zainteresovanih ljudi, ima toliko stvari koje možemo razmenjivati...

Evo šta mi kaže moje „kartezijansko“ okruženje baš kada im objašnjavam šta sam upravo pisala Vama: „Vau! Ala ti bu-lazniš! Mora da si išla previše na rejv žurke kao tinejdžerka. To je neka hipi teorija, otišla si predaleko!“

Hvala, ljudi!

Eto, u suštini me smatraju ludom i, malo-pomalo, zatvo-rila sam se kao školjka, ubeđena u to da su u pravu. Ali to je bilo pre čitanja Vaše knjige. Sada se osećam kao da sam korak ispred prosečnih ljudi.

Govorili ste o tome da biti nadaren znači imati visok IQ. Uzgred, volela bih da uradim taj IQ test... Jer su mi odmalena neki ljudi govorili da sam „posebna“, da se to oseća, da sam „veoma inteligentna“. Jednog dana sam pogledala pitanja o IQ, i moja radoznalost je brzo prestala, jer sam se našla pred zidom: dobro sam znala da ga neću proći!

Ovaj test je, kao što znate, zasnovan na logičkim pita-njima, kartezijanskim, „matematičkim stvarima“ kako ja to kažem! Osim toga što je za mene odnos prema logici, rasu-đivanju i brojevima noćna mora (do te mere da imam velike praznine u matematici u svakodnevnom životu, bukvalno ne mogu da računam). Kada sam videla kako izgleda taj čuveni IQ test, pomislila sam: „Dakle, ovo je ono što oni smatraju inteligencijom??? E, onda ja to nisam...“

Razmišljam bolje

Bio sam veoma frustrirana jer sam, duboko u sebi, uvek znala da imam nešto posebno.

Evo elemenata zbog kojih mislim da pripadam toj kategoriji ljudi:

– Zaista stalno razmišljam, previše, postavljam sebi pitanja iz više oblasti, sve u isto vreme, od jutra do mraka. Kao da mogu da otvorim nekoliko različitih internet stranica istovremeno. Ponekad se napijem od tih misli.

– Osećam pravu empatiju prema drugima. Kada mi ljudi pričaju o svojim nesrećama, osetim neki kamen u stomaku, kao da je problem moj. Ponekad, čak i kada dođem kući, provedem sate razmišljajući o tome kako da rešim problem o kojem su mi pričali. Najgore je to što sam ponekad čak i više zabrinuta nego ta osoba. Uverena sam, takođe, da sam sposobna – ako ne i jedina sposobna – da rešim problem i da ću se osećati jako loše, zaista krivom, ako čak i ne pokušam da pomognem toj osobi. Da li je to pojačana egocentričnost?

– Kada prvi put sretnem osobu (pa i posle toga), pogledam je od glave do pete, i tada uđem u režim „skeniranja“, i postavljam sebi smešna pitanja poput ovih: „Ona ima tamnu liniju oko prsta, gde je išla na odmor? Ipak je mart mesec, ne pocrnimo u martu! Mora da je mogla da priušti sebi odmor na suncu... ili joj je dobar radnički savet! I zašto se onda vidi trag njenog prstena? Zašto ga više nema? Da li je to bio samo ukrasni prsten ili burma? Zašto se razvela? Možda je ipak

udovica... Ako nije, ko je koga ostavio? I zašto? Kako se oseća zbog razvoda?“ Sve su ovo bila pitanja u minuti, pomislila sam, dok sam se ljubazno rukovala s njom i predstavljala se.

Naravno, ovo je samo jedan primer među mnogima. Ponekad me ova analitička pitanja toliko obuzmu da poželim da vrištim na ono svoje drugo ja da prestane, da ne mogu više da izdržim, da sam iscrpljena od svega! Mnogo sam napredovala otkako sam pročitala Vašu knjigu. Uspela sam malo da kanališem emocije, inače bih poludela.

[...]

Gospođo Petikolen, hvala vam što ste pročitali moj „roman“. Bilo mi je korisno što sam se otvorila osobi koja je sposobna da mi zaista pomogne.

Želim Vam sreću i još jednom hvala što ste odvojili vreme da pročitate moj mejl.

Srdačan pozdrav.

Amelija

Ovaj Amelijin mejl je najreprezentativniji primer vaših mejlova i sumira sve ono što mi inače pišete. Mogli ste i vi da mi napišete isto, zar ne? Njegova dužina je takođe prosečna dužina vaših mejlova. Sada razumete zašto sam imala malo problema da ih sve ispratim! Ponekad mi iskreno napišete: „Shvatićete da, s obzirom na ovakvu temu, ne mogu da ograničim svoju poruku na

Razmišljam bolje

pet kratkih redova...“, ili: „Posle knjige *Razmišljam previše*, dolazi *Pričam previše*... Beskrajno se izvinjavam, obećala sam sebi da neću pisati roman, jer znam da sigurno već imate mnogo toga da pročitate, pa ću ovde stati!“ Ali dešava se i da mejlovi imaju više od deset stranica, a to je, iskreno, previše, posebno kada autor mejla zaključi: „Ne znam da li ćete odgovoriti na ovaj mejl, a kamoli ga pročitati, ali u svakom slučaju, bilo je lepo pisati o svojim osećanjima.“

Ponekad ste me nervirali: na primer, kada ste mi zbog svog preteranog entuzijazma pisali već nakon prvih stranica knjige – da mi postavite hiljadu pitanja na koja sam zapravo odgovorila kasnije u knjizi. Sebastijan drži rekord: pisao mi je posle sat vremena čitanja (rekavši mi da će mi pisati ponovo kada završi čitanje!). Takođe mi se učinilo da su neki od vas prebrzo pročitali knjigu, verovatno dijagonalno, kao što ste navikli, uprkos mom zahtevu da poštujuete mentalni put koji sam vam osmislila. To se može osetiti u vašem nepotpunom razumevanju koncepta *nadarenosti*. Otkrila sam takođe da ste malo paranoični (naročito kada smo ćaskali na Fejsbuku). Bilo je nezaboravnih sukoba, na koje bih se rado osmehnula da nisam znala da biste zbog vaše neizmerne osetljivosti bili povređeni zbog toga. Brzina s kojom su me neki od vas idealizovali, pa potom zamrzeli, prosto je impresivna! Ali generalno, smatram da je naš odnos neverovatno topao i važan. Bilo je zadovoljstvo čitati vaša pisma, slušati vas i sresti vas na našim predavanjima.

Kristel Petikolen

Hvala vam na vašoj velikodušnosti, ljubaznosti, na vašoj radosti života i vedrini. Srećna sam što imam čitaoce poput vas!

Ovaj tekst je takođe dobar rezime vaših osećanja dok ste čitali knjigu *Razmišljam previše*.

Kristel,

Nadam se da ste dobro. Samo sam želela da podelim sa Vama SMS koji sam upravo dobila: „Veoma sam ti zahvalan... i istovremeno te 'mrzim' [!] što si mi preporučila knjigu 'Razmišljam previše': upravo sam je završio, i to je bilo veoma bogato iskustvo... i veoma traumatično: plakao sam zbog mnogih pasusa... Sve u svemu, bilo je to pozitivno iskustvo, i zato, HVALA ti :)“ Želim Vam lepo leto!

Aleksandra

Većinu vremena, vaš susret s mojom knjigom potekao je iz dva izvora:

– ili su vas posavetovali da je pročitate, ili su vam je prijatelji ponudili;

– ili vam je knjiga dospela u ruke nekom čudnom slučajnošću, koju ste mi često opširno opisivali. Čini se da su vas sve te slučajnosti navele na to da počnete da je čitate u vreme kada vam je to bilo posebno korisno. Volim te sinhronosti!